

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN QUÁ TRÌNH ĐỊNH HƯỚNG GIÁ TRỊ NGHỀ NGHIỆP CHO HỌC VIÊN SỰ PHẠM Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUÂN SỰ HIỆN NAY

ThS. VŨ TRƯỜNG GIANG*

Hình thành định hướng giá trị nghề nghiệp sự phạm (GTNNSP) chính là con đường cơ bản để nâng cao chất lượng đào tạo ở các trường đại học quân sự (ĐHQQS) hiện nay; góp phần xây dựng đội ngũ giảng viên (GV) có đủ phẩm chất và năng lực đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục trong thời kì CNH, HĐH và hội nhập quốc tế. Quá trình định hướng giá trị nghề nghiệp (GTNN) cho học viên (HV) sự phạm ở ĐHQQS chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố (chủ quan và khách quan) với sự tác động diễn ra thường xuyên theo cả 2 chiều hướng tích cực và tiêu cực. Trong quá trình định hướng GTNN cho HV, lãnh đạo nhà trường cần nắm rõ những yếu tố này cũng như chiều hướng ảnh hưởng của chúng; đồng thời, phải căn cứ vào điều kiện và hoàn cảnh cụ thể để đưa ra những biện pháp phù hợp trong định hướng GTNNSP của HV.

Các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình định hướng GTNN của HV sự phạm gồm:

1. Nhóm yếu tố khách quan

1.1. Ảnh hưởng của gia đình, người thân, bạn bè. Đa số HV đều đang trong độ tuổi từ 19-25, đây là giai đoạn có tính chất bước ngoặt trong cuộc đời, đặc biệt là vấn đề hướng nghiệp, lựa chọn ngành nghề cho phù hợp với hứng thú, năng lực của mình; là giai đoạn phát triển mạnh mẽ cả về thể chất và trí tuệ. Tuy nhiên, vốn sống, vốn hiểu biết (hiểu biết về nghề nghiệp) nói chung vẫn còn hạn chế. Vì vậy, cùng với việc tự học hỏi, tìm tòi, nghiên cứu và tự định hướng, HV rất cần sự định hướng từ những người xung quanh, đặc biệt là từ gia đình, người thân và bạn bè; đòi hỏi HV phải tiếp thu một cách linh hoạt, biết cân nhắc, đánh giá xem có phù hợp hay không phù hợp với bản thân mình, từ đó, đưa ra quyết định hợp lí.

1.2. Ảnh hưởng của nội dung, chương trình và phương pháp dạy học (PPDH). Nội dung, chương trình có ảnh hưởng rất lớn đến chất lượng học tập của HV cũng như định hướng GTNN của họ. Nếu nội dung, chương trình phù hợp, hấp dẫn; tính khoa học và ứng dụng thực tiễn cao sẽ kích thích hứng thú, tư duy tích cực và sáng tạo của HV, giúp họ lĩnh hội

được hệ thống tri thức và hình thành được kĩ năng, kĩ xảo cho hoạt động nghề nghiệp sau này; củng cố tình cảm, thái độ tích cực đối với nghề nghiệp. Ngược lại, nội dung, chương trình không thiết thực, phù hợp sẽ khiến HV không hứng thú, chán nản, làm hạn chế hiệu quả, chất lượng học tập, rèn luyện nghề nghiệp.

PPDH phản ánh mặt kĩ thuật và nghiệp vụ sự phạm trong đào tạo HV, ảnh hưởng rất quan trọng đến chất lượng GD-ĐT. Ảnh hưởng của PPDH thể hiện trên hai phương diện: - PPDH phù hợp sẽ giúp HV tiếp thu, lĩnh hội tri thức nhanh và hiệu quả, qua đó cũng hình thành phương pháp tự học, tự nghiên cứu một cách hiệu quả; - PPDH phù hợp sẽ tạo ra hứng thú ở HV đối với bài giảng của GV, hứng thú với hoạt động dạy của GV, yêu mến, kính trọng GV, mong muốn học tập, phấn đấu để có thể đạt được kĩ năng và PPDH tốt như vậy khi ra trường.

1.3. Vai trò và sự phối hợp giữa các lực lượng sư phạm. Sự hình thành định hướng GTNN của HV sự phạm luôn chịu sự tác động của các lực lượng sư phạm: sự lãnh đạo của Đảng ủy, Ban Giám hiệu các nhà trường; sự chỉ đạo nghiệp vụ của các phòng, ban chức năng; tác động trực tiếp của đội ngũ GV, cán bộ quản lí các cấp trong quá trình tổ chức học tập, rèn luyện. Mỗi lực lượng sư phạm nói trên đều có vị trí, vai trò khác nhau, song đều nhằm hướng đến mục đích cao nhất là nâng cao chất lượng GD-ĐT của nhà trường. Vì vậy, phối hợp chặt chẽ, thường xuyên, thống nhất giữa các lực lượng sư phạm sẽ phát huy được vai trò, sức mạnh tổng hợp trong giáo dục, rèn luyện nghề nghiệp; là yếu tố góp phần nâng cao chất lượng GD-ĐT và hình thành định hướng GTNNSP quân sự đúng đắn cho HV.

1.4. Môi trường văn hóa sư phạm quân sự là tổng hợp các yếu tố về chính trị, tư tưởng, văn hoá, đạo đức, lối sống... được nảy sinh bởi các mối quan hệ xã hội trong tập thể. Đây là môi trường mà HV trực tiếp sinh hoạt, học tập, rèn luyện và trưởng thành; nơi họ tiếp thu, lĩnh hội tri thức, kĩ năng, kĩ xảo nghề

* Khoa sự phạm - Trường Đại học Chính trị

nghiệp và hình thành phẩm chất, nhân cách của người GV.

Môi trường văn hóa sư phạm quân sự tác động trực tiếp và thường xuyên đến tâm tư, tình cảm, cũng như nhu cầu, nguyện vọng của mỗi thành viên trong tập thể thông qua hàng loạt mối quan hệ xã hội như: bạn bè, đồng chí, đồng đội; cấp trên, cấp dưới; chỉ huy, lãnh đạo; GV, HV; cán bộ quản lí, HV; GV, cán bộ quản lí, cơ quan chức năng... Nếu như các quan hệ xã hội trong nhà trường luôn tích cực, lành mạnh, cùng hướng tới mục đích và nhiệm vụ chung... sẽ tạo ra sức lôi cuốn mạnh mẽ và gắn kết mọi thành viên cùng thực hiện nhiệm vụ; tạo ra động cơ thúc đẩy mọi HV tích cực học tập, rèn luyện, ngày càng yêu mến, tin tưởng vào nghề nghiệp tương lai. Ngược lại, nếu các quan hệ đó thiếu lành mạnh, sẽ làm nảy sinh bầu không khí tâm lí tiêu cực, cản trở quá trình học tập, rèn luyện, cũng như việc hình thành định hướng GTNNSP quân sự đúng đắn ở HV.

1.5. Tình hình chính trị, KT-XH đất nước; yêu cầu, nhiệm vụ quân đội; chính sách đối với người sĩ quan - GV nhà trường quân đội. Hiện nay đất nước ta đang trong thời kì đẩy mạnh CNH, HĐH, những thành tựu của công cuộc đổi mới đã thay đổi mọi mặt đời sống chính trị, KT-XH: đất nước hòa bình, ổn định; đời sống vật chất, tinh thần của các tầng lớp nhân dân (trong đó có đội ngũ GV các nhà trường quân đội) ngày càng được nâng cao. Đây là niềm cổ vũ, động viên rất lớn không chỉ đối với đội ngũ GV mà còn với cả những HV. Bên cạnh đó, nhiệm vụ xây dựng quân đội cách mạng chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc đang đặt ra yêu cầu ngày càng cao đối với GD-ĐT trong quân đội. Nhiệm vụ này, trước hết đặt lên vai các trường ĐHQS (trực tiếp là đội ngũ GV). Đây là trách nhiệm lớn lao, cũng là vinh dự, tự hào đối với đội ngũ GV quân đội và có tác động rất lớn đến định hướng GTNNSP quân sự của HV.

Cùng với những tác động theo hướng tích cực, bối cảnh KT-XH cũng có những tác động tiêu cực đến định hướng GTNNSP quân sự của HV. Hiện nay, đời sống của đội ngũ GV nói chung còn đang gặp rất nhiều khó khăn, làm nảy sinh tâm lí so sánh giữa ngành sư phạm với các ngành khác. Đó cũng là nguyên nhân tạo nên xu hướng thí sinh thi vào ngành sư phạm trong vài năm trở lại đây ngày càng ít dần và điểm chuẩn tuyển sinh đầu vào cũng giảm dần. Thực trạng này đã có ảnh hưởng đến chí hướng phấn đấu cũng như định hướng GTNN của HV sư phạm ở các trường ĐHQS hiện nay.

2. Nhóm yếu tố chủ quan

2.1. Vốn tri thức, hiểu biết về nghề nghiệp sư phạm (NNSP) quân sự. Vốn tri thức, hiểu biết về NNSP quân sự là tổng hợp những thông tin, kiến thức và kinh nghiệm có liên quan đến các mặt khác nhau của NNSP quân sự mà HV đã tiếp nhận và lĩnh hội được thông qua các "kênh" khác nhau trong cuộc sống và trong quá trình học tập, rèn luyện. Đây là yếu tố tác động có ý nghĩa "tiền đề" trong quá trình hình thành-định hướng GTNN ở HV. Khi HV có sự hiểu biết khách quan, toàn diện trên các mặt, các đặc điểm, thuộc tính của nghề sẽ giúp họ hiểu, đánh giá đúng đắn, khách quan về vai trò, vị trí, ý nghĩa của các GTNN. Hơn nữa, cũng giúp họ tự đánh giá năng lực, sở trường cũng như hạn chế của bản thân để đáp ứng với các yêu cầu đó; từ đó, đề ra phương pháp, cách thức phù hợp phát huy điểm mạnh, khắc phục hạn chế để thích ứng, phát triển; tạo tâm thế sẵn sàng tham gia vào nghề; mong muốn phấn đấu, học tập và rèn luyện để chiếm lĩnh GTNN.

2.2. Khuynh hướng, lí tưởng và niềm tin nghề nghiệp. Khuynh hướng NNSP quân sự giúp thúc đẩy, định hướng một cách thường xuyên những cố gắng, nỗ lực của HV vào hoạt động học tập, rèn luyện nghề nghiệp, hình thành định hướng GTNN đúng đắn. Bên cạnh đó, lí tưởng nghề nghiệp phản ánh những mục tiêu cao đẹp, hình ảnh mẫu mực và hoàn chỉnh trong nghề nghiệp. Lí tưởng được coi là động cơ chủ yếu, thúc đẩy, định hướng và hình thành định hướng GTNNSP quân sự đúng đắn ở HV. Ngoài ra, niềm tin đối với nghề sẽ giúp HV luôn tích cực, chủ động, không ngại khó, ngại khổ, sẵn sàng vượt qua mọi gian nan, thử thách để chiếm lĩnh các GTNNSP quân sự.

2.3. Thái độ yêu nghề, gắn bó với nghề được biểu hiện ở sự nhiệt tình, hứng thú, say mê trong học tập, rèn luyện; sự linh hoạt, sáng tạo; luôn tìm ra cách thức, phương pháp mới, hiệu quả trong học tập và rèn luyện tay nghề; tích cực tu dưỡng, rèn luyện nhằm hoàn thiện nhân cách của người thầy giáo. Đây là một trong những phẩm chất quan trọng hàng đầu, ảnh hưởng trực tiếp đến sự hình thành định hướng GTNNSP quân sự của HV.

2.4. Ý chí, nghị lực vượt qua khó khăn, thử thách trong học tập, rèn luyện nghề. Đối với HV ở trường ĐHQS thì hoạt động học tập, rèn luyện nghề rất vất vả, khó khăn do tính chất môi trường hoạt động quân sự. Vì vậy, đòi hỏi HV phải có ý chí kiên cường, bản lĩnh và nghị lực cao mới vượt qua được những thử thách đó để trở thành GV ở nhà trường quân đội.

(Xem tiếp trang 82)

đơn vị, Công đoàn, Đoàn TNCS Hồ Chí Minh, tổ trưởng chuyên môn, GV chủ nhiệm...; - Tổ chức tốt hoạt động GD truyền thống thông qua các hoạt động kỉ niệm các ngày lễ lớn, sinh hoạt các ngày chủ điểm trong năm học, sinh hoạt lớp, thực hiện tốt hoạt động ngoài giờ lên lớp theo nội dung và chương trình đổi mới...; - Xây dựng "tủ sách PL" hoàn chỉnh để cán bộ GV, SV có đầy đủ tài liệu nghiên cứu, tham khảo.

2.2.3. Xây dựng tổ chức bộ máy và đội ngũ GV.
Lãnh đạo nhà trường có kế hoạch bồi dưỡng, nâng cao trình độ đội ngũ GV để giảng dạy môn PL theo hướng "Chuyên môn hoá, hiện đại hoá và xã hội hoá", nhằm tăng cường GD chính trị tư tưởng đạo đức lối sống cho SV, cần tạo điều kiện cho GV tham dự các lớp bồi dưỡng về kiến thức PL để nâng cao trình độ nghiệp vụ chuyên môn, tạo điều kiện thuận lợi hơn về kinh phí, phương tiện, cơ sở vật chất để đổi mới phương pháp giảng dạy, nâng cao chất lượng dạy và học môn chính trị trong nhà trường.

2.2.4. Phối hợp với các tổ chức chính trị, các tổ chức đoàn thể trong và ngoài nhà trường trong công tác GDPL. Tổ chức Đoàn TNCS Hồ Chí Minh trong nhà trường là lực lượng rất quan trọng. Ngoài các nhiệm vụ là góp phần xây dựng nhà trường vững mạnh trở thành trung tâm GD thể hệ trẻ, tổ chức các hoạt động văn thể mĩ vui chơi giải trí, xây dựng nếp sống văn minh cho Đoàn viên và thanh thiếu niên, Đoàn cần cần tăng cường công tác GD chính trị tư tưởng đạo đức, PL cho Đoàn viên, SV. Nội dung, phương pháp và biện pháp GDPL phải phong phú, đa dạng, hấp dẫn và phù hợp với tâm lí lứa tuổi. Ngoài ra, Đoàn cần chủ động phối hợp với các tổ chức đoàn thể, cơ quan ban ngành ở địa phương để GDPL cho SV như: Ban tuyên giáo Tỉnh ủy, Công an, Y tế, Tư pháp, Tỉnh đoàn... để phối hợp tổ chức GD ngoại khoá về PL, như: tổ chức các cuộc thi tìm hiểu về luật giao thông, tìm hiểu về phòng chống AIDS, ma tuý...

Việc hình thành ý thức chấp hành PL cho SV có thể bằng nhiều con đường khác nhau, nhưng theo chúng tôi, công tác phổ biến, GDPL cho SV do nhà trường thực hiện là tương đối hiệu quả vì trường học là nơi trực tiếp quản lí SV, đồng thời cũng là nơi GD toàn diện cho người học về đạo đức, lối sống và nhân cách. Trong những năm học qua, Trường CĐSP Lào Cai đã có nhiều nỗ lực trong công tác GD-ĐT, và đặc biệt chú trọng đến GDPL cho SV. Kết quả của GD toàn diện cũng như các hoạt động GDPL đã khẳng định điều đó. Dưới sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng ủy, Ban giám hiệu nhà trường và sự quan tâm đúng mức của các tổ chức, đoàn thể, chắc chắn công tác này sẽ đem lại hiệu quả. □

Tài liệu tham khảo

1. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, H. 2001.
2. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, H. 2011.
3. Quyết định số 37/2008/QĐ-TTg ngày 12 tháng 3 năm 2008 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình phổ biến, giáo dục pháp luật từ năm 2008 đến năm 2012.
4. Quyết định số 1928/QĐ-TTg ngày 20/1/2009 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Đề án "Nâng cao chất lượng công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong nhà trường".

SUMMARY

The goal of education requires the comprehensive mental, physical, spiritual and moral development. Organizing the legal education for students in Lao Cai Teacher Training College has great significance and practical contribution to "Creating a fundamental shift in the development of comprehensive education and training".

Các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình...

(Tiếp theo trang 63)

2.5. Các phẩm chất tâm lí đặc thù đáp ứng với yêu cầu nghề nghiệp, như: đặc điểm và sự phát triển về tư duy, nhận thức; đặc điểm và khả năng ngôn ngữ; đặc điểm tính cách, khí chất; sự phát triển năng lực tương ứng... Những phẩm chất và đặc điểm tâm lí cơ bản này được coi là tiền đề quan trọng trong sự phát triển nhân cách người GV. Nếu HV có những phẩm chất tâm lí phù hợp sẽ là điều kiện thuận lợi trong nâng cao chất lượng, hiệu quả thực hiện nhiệm vụ, cũng như giúp họ khẳng định mình và phát triển trong nghề nghiệp, hình thành định hướng GTNNSP quân sự đúng đắn. □

Tài liệu tham khảo

1. Tổng cục chính trị. Định hướng giá trị nhân cách đội ngũ sĩ quan trẻ trong quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay. NXB Quân đội nhân dân, H. 2002.
2. Nguyễn Quang Uẩn. Giá trị - định hướng giá trị nhân cách và giáo dục giá trị. Đề tài KX07-04, H. 1995.

SUMMARY

Orientation process of occupation value for pedagogical students in military universities is influenced by many factors, including subjective and objective ones. The impacts that occur regularly both positive and negative. The educators need to understand these factors to give appropriate methods on occupation value orientation for pedagogical students.